

## בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשכ"ז

— התוועדות א —

בלתי מוגה

א. כשבת בראשית שנת תש"ה<sup>1</sup> אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר (בהמשך להתוועדות דשמח"ת<sup>2</sup>):

שבת בראשית היו חסידים נוהגים "שטאַרק פאַרברענגען".

ואמר גם<sup>3</sup> שהארה משבת בראשית מאיר בכל שבתות השנה, וכידוע הפתגם<sup>4</sup> שמשבת בראשית "לוקחים" על כל השנה כולה, והיינו, שלפי אופן העמידה ("ווי מ'שטעלט זיך") בשבת בראשית כך נמשך על כל שבתות השנה, וכיון שיום השבת "מיני' מתברכין כולהו יומין"<sup>5</sup>, כל ימי השבוע, נמצא, ששבת בראשית פועל על כל ימי השנה.

והוסיף לספר, שהחסיד ר' פינחס רייזעס (בנו של הרב"ד דשקלאָוו) — שהי' ראש החסידים וראש החוזרים, ועל ה"הנחות" שלו אמר הצ"צ, שאם זה כת"י הר"פ ז"ל הרי זה בדיוק<sup>6</sup> — סיפר להצ"צ, שפעם בשבת בראשית כשרבינו הזקן קרא בתורה<sup>7</sup> את הפסוק הראשון, "בראשית ברא אלקים", כשראשו הי' מכוסה בהטלית<sup>8</sup>, הרכין את ראשו על הס"ת, ונכנס לדביקות ("ער האָט זיך פאַר'דביקות"ט") למשך זמן, עד שהתעורר מדביקותו והמשיך לקרוא התיבות "את השמים ואת הארץ".

ואמר הצ"צ, שמן הסתם היתה דביקותו של רבינו הזקן בהתבוננות בפירוש הבעש"ט בפסוק זה (כידוע שרבינו הזקן שמע אצל המגיד ריבוי תורות של הבעש"ט, וביניהם גם תורה זו)<sup>8</sup>:

"בראשית" — התחלת העבודה היא — "ברא אלקים", לגלות את

(4) ראה לעיל ע' 157. וש"נ.

(5) זח"ב סג, ב. פח, א.

(6) ראה סה"ש תרצ"ו ס"ע 126. וראה גם

תו"מ חל"ו ע' 234 ואילך. וש"נ.

(7) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' קצה. וש"נ.

(8) ראה כש"ט בהוספות ס"ד. וש"נ.

(1) בתחלתה (סה"ש תש"ה ע' 64 ואילך). וראה גם שיחת ש"פ בראשית תשכ"א (התוועדות ב) ס"ב (תו"מ חכ"ט ע' 129 ואילך).

(2) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שבכלל יש מעט רשימות משבת בראשית, אבל, מה שיש, הרי זה מסתמא המשך לשמח"ת.

(3) שם ס"ד (ע' 65).

שם אלקים. "את השמים ואת הארץ" — שהתכלית היא להמשיך הגילוי דשם אלקים בשמים ובארץ.

והוסיף הצ"צ, שהמשכת גילוי שם אלקים בשמים ובארץ היא ע"י "בראשית", "ברא שית", ששה מדות עליונות (כמבואר בזהר<sup>9</sup>), כי, לולי ענין המדות, לא היתה לנבראים ידיעה באלקות, וגם נשמות, אף שמצד עצמם הרי הם במדריגת המוחין, ואינם זקוקים לכאורה לענין המדות, מ"מ, כדי שגם בירידתן למטה להתלבש בגוף ונפש הבהמית [וכהלשון שם: "בהגויים", וכפי שפירש ש"גוים" הם הגוף ונה"ב, כמבואר בלקו"ת<sup>10</sup>] תהי' להן ידיעה באלקות — יש צורך בענין המדות.

ב. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

"דברי צדיקים קיימים לעד"<sup>11</sup>.

ולכן, ישנה גם עתה ההוראה (ולא רק הוראה בלבד, אלא גם נתינת כח) בנוגע לענין התוועדות: "שטאַרק פאַרברענגען",

"פאַרברענגען" — שתהי' זו התוועדות חסידותית כדבעי (ללא נטי' לימין, ועאכו"כ לשמאל), כידוע<sup>12</sup> הפתגם ע"ד הפתקא אשר משמי שמיא נחיתא, שבכחה של התוועדות חסידותית לפעול יותר מפעולתו של מלאך מיכאל,

ו"שטאַרק פאַרברענגען" — באופן של חוזק, שקשור עם המשכת בחי' "איתן" (מלשון חוזק) שבנפש<sup>13</sup>.

וכן ההוראה בנוגע להענין ד"בראשית ברא אלקים גו'" — לגלות את שם אלקים, ולהמשיך זאת בשמים ובארץ.

וכאמור לעיל שכפי שנעמדים בשבת בראשית נמשך על כל השנה כולה — שמגלים את שם אלקים, וממשיכים זאת בשמים ובארץ<sup>14</sup>, ועי"ז זוכים ל"ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ"<sup>15</sup>, וכפירוש רש"י: "יתן ויחזור ויתן".

\* \* \*

ג. בנוגע לפירוש הבעש"ט הנ"ל — יש להוסיף בביאור הדברים:

(9) ח"א ג, ב. טו, ב. רמז, א. ועוד. וראה שכת.  
 (12) אג"ק שם ח"ג ע' תיג. וש"נ.  
 (13) ראה שם ע' שלה. וש"נ.  
 (14) חסר קצת (המור"ל).  
 (15) תולדות כו, כח.  
 (10) דרושי שמע"צ צ, ד.  
 (11) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע'  
 תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"א ע'

הפירוש הפשוט ד"בראשית ברא אלקים" הוא — שהתהוות העולם היתה ע"י שם אלקים דוקא, וכפי שמצינו של"ב פעמים אלקים נאמרו במעשה בראשית<sup>16</sup>.

והענין בזה — כמ"ש<sup>17</sup> "כי שמש ומגן הוי' אלקים", היינו, ששם אלקים הוא ה"מגן" שמעלים ומסתיר על האור דשם הוי', ודוקא ע"י העלם והסתר זה היתה יכולה להיות בריאת הטבע — "אלקים" בגימטריא "הטבע"<sup>18</sup>, ובאופן של התחלקות — אלקים לשון רבים<sup>19</sup>, שמורה על ענין ההתחלקות, הן במקום והן בזמן (דלא כמו שם הוי' — ה' הוה ויהי' כאחד<sup>20</sup>, ללא התחלקות).

וזהו גם הדיוק "בראשית ברא אלקים" — כידוע מ"ש הרמב"ן<sup>21</sup> שהלשון "ברא" מורה על "הוצאת היש מאין" (ובלשון הרס"ג<sup>22</sup>: "לא מדבר"), והיינו, שדבר הוי' שמהוה את העולם נקרא בשם "אין", בגלל ההעלם וההסתר שאין רואים אותו בגלוי<sup>23</sup>.

אמנם, בקאפיטל השני לאחרי פרשת בריאת העולם נאמר: "אלה תולדות השמים והארץ גו' ביום עשות הוי' אלקים גו"<sup>24</sup>, ועד להגילוי דשם הוי' במ"ת — "אנכי הוי' אלקיך"<sup>25</sup>, והיינו, שע"י עבודתם של ישראל מתגלה בעולם גם שם הוי' ועד להגילוי ד"אנכי" שקאי על עצמותו ומהותו ית'.

ד. אך עדיין צריך להבין: כיצד יכול יהודי לפעול גילוי שם הוי' בעולם — הרי כל מציאות הבריאה היא ע"י ההעלם וההסתר דשם אלקים, ואיך יוכל יהודי לשנות סדרי בראשית?  
ולהעיר:

לכאורה יכולים לשאול שאלה זו גם בנוגע ליצה"ר — כיצד יכול

16 זח"ג רטז, סע"ב. ז"ח צד, ד. צו, ב. תניא שעהייה"א פ"ז (פב, א). קיב, ג.

17 תהלים פד, יב. וראה תניא שעהייה"א רפ"ד. ובכ"מ.

18 פרדס שי"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א.

19 קפט, א. שח, ב. שו"ת חכ"צ סי"ח. תניא שעהייה"א רפ"ו.

19 ראה גם פרש"י וירא כ, יג. וישלח לה, ז.

20 זח"ג רנו, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. 21 תניא שעהייה"א פ"ז (פב, א). 21 עה"פ (ריש פרשתנו).

22 בס' האמונות והדעות מ"א. וראה המשך מים רבים תרל"ו פ"ל (ע' לו), ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם. וראה גם סה"מ תרל"ח ע' שעא. וש"נ.

23 ראה לקו"ת במדבר יג, ב. שלח מח, א. עקב טו, ד. דרושי שמע"צ פג, א. שה"ש לב, ד. ובכ"מ.

24 פרשתנו ב, ד. 25 יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

יהודי לבטל את היצה"ר (ואז יהי' לו עסק רק עם היצ"ט), בה בשעה שהיצה"ר קודם ליצ"ט, "אקדמי" 26 טעניתא?

והמענה לזה — שהקדימה של היצה"ר היא רק בפועל, אבל בשרש הענינים קודם היצ"ט, ששרשו למעלה ובעומק יותר<sup>27</sup>. וע"ד המובא בפירוש רש"י<sup>28</sup> בנוגע ליעקב ועשו, שלאמיתו של דבר יעקב הוא הבכור: "יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השני", צא ולמד משפופרת שפי' קצרה, תן בה שתי אבנים זו אחר זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה .. נמצא .. יעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון". ומצד הקדימה של היצ"ט בשרשו, ביכלתו לבטל את היצה"ר.

אמנם, בנוגע לענין הבריאה — הרי שם הוי' נזכר לאחרי שם אלקים, וכל ענין הבריאה נקבע באופן של העלם, שלא רואים אלקות כו', וא"כ, אינו מובן: איך אפשר שיומשך גילוי שם הוי' בעולם?

ה. ובכן: קושיא זו מכריחה את פירוש הבעש"ט הנ"ל, "בראשית" — התחלת העבודה היא — "ברא אלקים", לגלות את שם אלקים:

לגלות את שם אלקים פירושו — לגלות את הכוונה הפנימית של ההעלם דשם אלקים, שכל ענינו הוא כדי שעי"ז יוכל להיות בעולם הגילוי דשם הוי'. וכיון שכוונת ההעלם דשם אלקים היא בשביל גילוי שם הוי', לכן יכולים בני" לפעול ע"י עבודתם גילוי שם הוי'.

וזהו הטעם שתורת הבעש"ט נאמרה על הפסוק הראשון של הבריאה — כי, צריך להבהיר מיד בהתחלה (מבלי להמתין אפילו לפסוק השני), שכל ענין ההעלם אינו תכלית בפ"ע, כי אם בשביל הגילוי (משא"כ אם בהתחלה הי' נתינת מקום לענין ההעלם מצד עצמו, לא בשביל הגילוי, אזי לא הי' יכול להיות ענין הגילוי).

ו. ועפ"ז יש לבאר גם פירוש רש"י בהתחלת פרשת בראשית — "בראשית .. בשביל התורה שנקראת ראשית .. ובשביל ישראל שנקראו ראשית":

ענינו של פירוש רש"י הוא פשוטו של מקרא, וכדברי רש"י<sup>29</sup>: "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא". ולכאורה, מה שייך הענין ד"בשביל התורה .. ובשביל ישראל" לפשוטו של מקרא?!

28 תולדות כה, כו.

29 פרשתנו ג, ח. ועוד.

26 ראה זח"א קעט, א"ב.

27 ראה קיצורים והערות לתניא ס"ע מח

ואילך. ועוד.

והביאור בזה:

כאשר הבן חמש למקרא מתחיל ללמוד ב"חדר", מתעוררות אצלו שאלה: כיצד ניתן לשנות את העולם כו', בה בשעה שרואה רק העולם, ולא אלקות?!

ולכן מבהיר רש"י מיד בהתחלת הלימוד (וכנ"ל שאי אפשר להמתין אפילו לפסוק השני), שכל מציאות העולם אינה אלא "בשביל התורה .. ובשביל ישראל", ולכן יש בכחם של ישראל — ע"י התורה — לשנות את העולם, ולבטל את העולם וההסתר דשם אלקים — שזהו פירוש שם "ישראל" בפשוטו של מקרא: "כי שרית עם אלקים גו' ותוכל"<sup>30</sup>, ולפעול הגילוי דשם הוי'.

ז. וכמו"כ בנוגע להמשך תורת הבעש"ט הנ"ל — "את השמים ואת הארץ", שהתכלית היא להמשיך הגילוי דשם הוי' בשמים ובארץ: המשכת גילוי שם הוי' בשמים ובארץ — כולל גם כל צבאם, כדרשת חז"ל<sup>31</sup> "את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותיה".

ולהעיר גם מתורת הבעש"ט<sup>32</sup> על הפסוק<sup>33</sup> "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו", ש"כל עשיותיו של הקב"ה הם נפלאות, וגדולתן של הנפלאות ידוע רק לו ית', וזהו גדולות לבדו. וא' מגדולתם של הנפלאות הוא זה מה שע"י "כי", שהם ל' כלים דזו"ן דאצילות (שנעשים נר"ן לבי"ע), יהי' גילוי חסדו ית', שהוא רב חסד דעתיקא קדישא, בעולם" — שזהו תוכן התורה הנ"ל ד"בראשית ברא אלקים גו'", להמשיך גילוי שם הוי' ("חסדו") בשמים וארץ וכל צבאם ("כל עשיותיו").

ומתאים גם עם פירוש רש"י<sup>33</sup>: "בראשונה לא נברא מלאך כשעשאן לנפלאות הללו, השמים והארץ השמש והירח" (שהרי בריאת המלאכים היתה ביום שני או יום חמישי<sup>34</sup>) — כי, ע"פ תורת הבעש"ט (בהתחלת שער היחוד והאמונה) על הפסוק<sup>35</sup> "לעולם הוי' דברך נצב בשמים", שחידוש הבריאה באופן של התהוות חדשה הוא (לא רק בכל יום, אלא גם) בכל רגע ורגע, נמצא, ש"כל עשיותיו" של הקב"ה הם באופן ד"לבדו", כמו בהתחלת הבריאה כשעדיין "לא נברא מלאך כו"<sup>36</sup>.

33) תהלים קלו, ד.

34) ב"ר פ"ג, ח.

35) שם קיט, פט.

36) ראה גם בהתוועדות הב' סי"ט (לקמן

ס"ע 195 ואילך).

30) וישלח לב, כט.

31) פרש"י פרשתנו א, יד.

32) ראה כש"ט בהוספות ס"פ. וש"נ. וראה

גם שיחת ליל שמח"ת (קודם הקפות) תשכ"ג

סי"ט (תו"מ חל"ה ע' 138 ואילך). וש"נ.

ח. וענין זה (גילוי הכוונה דשם אלקים, שעל ידו יומשך הגילוי דשם הוי' בעולם) נפעל בשבת בראשית:

במשך חודש תשרי נמצא ענין זה בהעלם, כיון שלא עוסקים בעניני העולם; ורק לאחר שמוח"ת, כשמתחילים לעסוק בעניני העולם, קורין "בראשית ברא אלקים גו'", ופועלים ההמשכה והגילוי בשמים ובארץ.

ומשבת בראשית ממשיכים זאת על כל שבתות השנה, ומהשבתות ממשיכים זאת על כל ימי השנה, כך, שבמשך כל השנה כולה יהי גילוי שם הוי' בעולם.

וענין זה קשור גם עם ההתוועדות בשבת בראשית — "שטאַרק פאַרברענגען":

לכאורה אינו מובן: כיון שבשבת בראשית מודגשת העבודה בעולם, הרי זה לכאורה ירידה לגבי הזמן שלפני שבת בראשית, שבו עסקו רק בענינים רוחניים, וא"כ, מהו גודל המעלה של שבת בראשית שלכן צריכים "שטאַרק פאַרברענגען"?!

אך הענין הוא — שזוהי תכלית כוונת הבריאה להמשיך את כל הגילויים כו' בשמים ובארץ;

וענין זה נפעל ע"י התוועדות — כאמור לעיל (ס"ב) שפעולתה של התוועדות חסידית גדולה יותר מפעולתו של מלאך מיכאל, וא"כ, הרי זה ע"ד הענין "בראשית ברא אלקים גו'", שאז הי' הענין ד"לעושה נפלאות גדולות לבדו", כיון ש"בראשונה לא נברא מלאך כו" (כנ"ל מפירוש רש"י).

ולמעשה, שעבודה זו (לגלות שם אלקים כו'), להיותה "התחלת העבודה", הרי זה שייך לכל אחד מישראל, שכן, בנוגע לעבודה ד"יחודא עילאה", יש חילוקי מדריגות, ואין זה שייך לכל אחד, אבל ענין שהוא "התחלת העבודה", הרי זה בשורה אצל כל בני"י שהם "עבדי ה'"<sup>37</sup>, כך, שאפילו אלו שאינם במדריגת צדיק, אפילו לא "צדיק ורע לו"<sup>38</sup>, שייכים גם הם לעבודה זו<sup>39</sup>.

\* \* \*

ט. מאמר ד"ה בראשית ברא גו'.

\* \* \*

37) שם קיג, א. קלד, א. קלה, א. ועוד. 39) חסר הסיום (המו"ל).

38) ברכות ז, א.

י. האמור לעיל שתכלית הכוונה היא לגלות את שם אלקים, ולהמשיכו בשמים ובארץ — הרי זה תוכן הענין ד"בכל לבבך ובכל נפשך ו) בכל מאדך"<sup>40</sup>, "בכל ממונך"<sup>41</sup>, היינו, שגם את הממון — עניני העולם — יש לנצל לאלקות, בידעו שכל ענין הממון הוא רק בשביל קיום המצוות.

וענין זה קשור עם המנהג שבכל שנה בשבת בראשית מוכרים "מצוות", כפי שיעשו גם עכשיו, ומסתמא יחבוש הגבאי "שטריימל"<sup>42</sup>, ויאמר "לחיים" וכו'.

\* \* \*

יא. ע"פ האמור לעיל (ס"א) שלפי אופן העמידה בשבת בראשית נמשך בכל שבתות השנה, הנה כיון שלאחרונה נהוג ללמוד פירוש רש"י בפרשת השבוע, יעשו כן גם ביום הש"ק זה.

הביאור בפירוש רש"י על הפסוק<sup>43</sup> "התנינים", "דגים גדולים שבים, ובדברי אגדה הוא לוייתן ובן זוגו, שבראם זכר ונקבה, והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבוא, שאם יפרו וירבו, לא יתקיים העולם בפניהם (התנינים כתיב)",

— שהטעם לפירוט "התנינים" (ולא נכללו ב"כל נפש חי" גו"<sup>43</sup>) הוא להיותם "דגים גדולים שבים"<sup>44</sup>, ובפרט לפי האגדה ש"הוא לוייתן", שגדלותו באין ערוך לשאר הדגים. וכיון שנאמר "תנינים" לשון רבים — קאי גם על "בן זוגו, שבראם זכר ונקבה", אלא ש"הרג את הנקבה", ולכן "התנינים (חסר) כתיב", "שאם יפרו וירבו, לא יתקיים העולם בפניהם". וכיון שנאמר<sup>45</sup> "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", מוסיף לבאר טעם בריאת הנקבה מלכתחילה (לא רק בגלל סיבה צדדית, "שלא יאמרו שתי רשויות הן כו'", כפי שמפרש רש"י בפסוק<sup>46</sup> "לא טוב היות וגו'") — לפי ש"מלחה לצדיקים לעתיד לבוא".

וה"יינה של תורה", שגם מי שעבודתו במדריגת "לוייתן", באיחוד

למאורות", ומפרש רש"י "שיאירו לעולם" (והיינו, ש"מאורות" קאי לא רק על עצם מציאותם, אלא גם על פעולתם להאיר לעולם), ואעפ"כ מוסיף הכתוב ומדגיש "להאיר על הארץ".

45) שם, לא.

46) שם ב, יח.

40) ואתחנן ו, ה.

41) ספרי ופרש"י עה"פ. ברכות רפ"ט.

42) ראה גם שיחת ש"פ בראשית דאשתקד

ס"ב (תו"מ חמ"ה ע' 159). וש"נ.

43) פרשתנו א, כא.

44) ואעפ"כ נאמר בכתוב "התנינים

הגדולים", כדרך הכתוב בכ"מ להוסיף

ולהדגיש הענין. ולדוגמא (שם, טו): "והיו

והתחברות עם הקב"ה, זקוק לבן זוג שיסייע לו בעבודתו — לא בשביל עצמו, אלא בשביל העולם ("שלא יאמרו כו'"), שיש להתחשב בו, כיון שכוונת בריאת העולם שתהי' דירה בתחתונים. ואעפ"כ יש צורך בעבודה דיחוד"ע, אלא רק באופן של נקודה, שזהו ענינו של הזכר, אבל לא באופן של התפשטות, שזהו ענינה של הנקבה, ש"מלחה (עמידה וקיום) לצדיקים לעתיד לבוא" —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ה ע' 16 ואילך.  
 [לאחר אמירת ברכה אחרונה — התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "בני היכלא"].

